

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ที่ผ่านมา สมาชิก TPP รวม 12 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย แคนาดา นิวซีแลนด์ ชิลี เปรู เม็กซิโก ญี่ปุ่น บรูไน มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม และสหรัฐฯ ได้สรุปผลความตกลง Trans-Pacific Partnership (TPP) เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2558 ณ เมืองแอตแลนตา มลรัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา จากนั้นสมาชิก TPP ทั้ง 12 ประเทศ ได้ลงนามความตกลงเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ประเทศนิวซีแลนด์ แต่ต่อมาสหรัฐฯ ได้ถอนตัวออกจาก TPP เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2560

อย่างไรก็ดี ในระหว่างการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปค ณ เมืองดานัง ประเทศเวียดนาม เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2560 รัฐมนตรีการค้า TPP ที่เหลือ 11 ประเทศ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมเห็นชอบหลักการสำคัญของความตกลง TPP และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก” (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership – CPTPP) ซึ่งยังคงยึดถือหลักการจัดทำความตกลงการค้าเสรีที่มีมาตรฐานสูงบนพื้นฐานของประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก โดยคำนึงถึงความยืดหยุ่นของสมาชิกในการกำหนดนโยบายและการออกกฎระเบียบทางการค้าและการลงทุน จนกระทั่ง เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น สมาชิก CPTPP ทั้ง 11 ประเทศ ได้สรุปผลการจัดทำความตกลง CPTPP และนิวซีแลนด์ได้เผยแพร่เนื้อหาความตกลง CPTPP อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2561 ผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศและการค้าของนิวซีแลนด์

สมาชิก CPTPP ได้ลงนามความตกลงฯ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2561 ณ เมืองซานติเอโก ประเทศชิลี หลังจากสมาชิก 7 ประเทศ ให้สัตยาบันความตกลงฯ และได้แจ้งต่อนิวซีแลนด์ในฐานะผู้เก็บรักษาสนธิสัญญา ความตกลง CPTPP มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2561 สำหรับ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น เม็กซิโก นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2561 สำหรับเวียดนาม ทั้งนี้ ความตกลง CPTPP ระบุว่า จะมีผลใช้บังคับเมื่อสมาชิกอย่างน้อย 6 ประเทศ หรือเกินกว่าร้อยละ 50 ให้สัตยาบันฯ นอกจากนี้ ความตกลง CPTPP ยังเปิดโอกาสให้ประเทศที่สนใจสามารถเข้าร่วมได้หลังความตกลง CPTPP มีผลใช้บังคับ และขึ้นอยู่กับ

กับเงื่อนไขที่จะได้ตกลงกับสมาชิก CPTPP ด้วย หนึ่ง ปัจจุบันมีประเทศที่แสดงความสนใจเข้าร่วม อาทิจีนไทเป สหราชอาณาจักร (หลังจาก Brexit) สาธารณรัฐเกาหลี โคลอมเบีย ฟิลิปปินส์ และ อินโดนีเซีย

ความตกลง CPTPP เป็นความตกลงการค้าเสรีที่มีมาตรฐานสูง ครอบคลุมด้านการเปิด ตลาดการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน การเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ การค้า อาทิ พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ ทรัพย์สินทางปัญญา การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ แรงงาน และ สิ่งแวดล้อม โดยได้นำขอบทความตกลง TPP มาบังคับใช้รวมทั้งสิ้น 30 ข้อบท¹ ขณะเดียวกันก็ได้ คำนึงถึงความยืดหยุ่นของประเทศสมาชิกในการกำหนดนโยบายและออกกฎระเบียบทางการค้า การลงทุน จึงให้มีการชะลอการบังคับใช้บางประเด็นใน TPP เดิม อาทิ 1) การขยายระยะเวลา คู่คุ้มครองสิทธิบัตรอันเกิดจากความล่าช้าอย่างไม่สมเหตุผล การคุ้มครองข้อมูลทดสอบยา (Data Exclusivity)² และการขยายระยะเวลาการคุ้มครองลิขสิทธิ์จาก 50 ปี เป็น 70 ปี 2) การให้เงินลงทุน สามารถใช้กลไกระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชน (ISDS) ฟ้องร้องรัฐภายใต้สัญญาการลงทุน (Investment Agreement) และการอนุมัติการลงทุน (Investment Authorization) ระหว่างรัฐกับ เอกชน 3) การให้ยกเลิกการอุดหนุนและการผูกขาดการให้บริการจัดส่งด่วน 4) การจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐในระดับท้องถิ่น และ 5) การสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อและเครื่องมือแพทย์ เพื่อรักษาความมั่นคงทางระบบสาธารณสุขของรัฐ

ทั้งนี้ ในปี 2560 สมาชิก CPTPP มี GDP รวมมูลค่า 10.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ (ร้อยละ 13.3 ของ GDP โลก) มีประชากรรวม 498 ล้านคน (ร้อยละ 6.7 ของประชากรโลก) ซึ่งการค้ารวม ระหว่างไทยกับสมาชิก CPTPP มีมูลค่า 134.6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (คิดเป็นร้อยละ 29.3 ของ การค้ารวมของไทย) ไทยส่งออกไปสมาชิก CPTPP มูลค่า 70.3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (คิดเป็น ร้อยละ 29.7 ของการส่งออกไทยไปโลก) และไทยนำเข้าจากสมาชิก CPTPP มูลค่า 64.3 พันล้าน เหรียญสหรัฐฯ (คิดเป็นร้อยละ 28.9 ของการนำเข้าไทยจากโลก) โดยไทยได้เปรียบดุลการค้ากับ สมาชิก CPTPP มูลค่า 6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

¹ 30 ข้อบทสำคัญของ CPTPP ที่นำมาจาก TPP ประกอบด้วย (1) ความจำกัดความทั่วไป (2) การค้าสินค้า (3) สิ่งทอและ เครื่องนุ่งห่ม (4) กฎถิ่นกำเนิดสินค้า (5) การบริหารจัดการทางศุลกากรและการอำนวยความสะดวกทางการค้า (6) มาตรการ สุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (7) อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (8) มาตรการเยียวยาทางการค้า (9) การลงทุน (10) การบริการ ข้ามพรมแดน (11) บริการด้านการเงิน (12) การเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ (13) โทรมคมนาคม (14) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ (15) การ จัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ (16) นโยบายการแข่งขัน (17) รัฐวิสาหกิจ (18) ทรัพย์สินทางปัญญา (19) แรงงาน (20) สิ่งแวดล้อม (21) ความร่วมมือและการเสริมสร้างศักยภาพ (22) ความสามารถในการแข่งขันและการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ (23) การ พัฒนา (24) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (25) ความสอดคล้องของกฎระเบียบ (26) ความโปร่งใสและการต่อต้านการ คอร์รัปชัน (27) การบริหารจัดการและสถาบัน (28) การระงับข้อพิพาท (29) ข้อยกเว้น และ (30) บทสรุป

² ความตกลง TPP กำหนดระยะเวลาคุ้มครองข้อมูลทดสอบยานาน 8 ปี สำหรับยาชีววัตถุ และ 5 ปี สำหรับยาสามัญ

ในการนี้ ไทยเล็งเห็นถึงโอกาสและประโยชน์ในการเข้าร่วม CPTPP ซึ่งคาดว่าจะช่วยขยายการค้าของไทย ดึงดูดการลงทุน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม ในการเข้าร่วม CPTPP ไทยจำเป็นต้องศึกษาอย่างรอบคอบ แม้ที่ผ่านมาได้เคยมีการศึกษาความตกลง TPP โดยสถาบันปัญญาวิวัฒน์ เมื่อปี 2558 – 2559 แต่เนื่องจาก สหรัฐฯ ได้มีการถอนตัวออกจาก TPP และสมาชิกที่เหลือได้มีการชะลอการใช้นับตั้งแต่ต้นในข้อบทสำคัญต่างๆ ใน TPP เดิม จึงอาจทำให้บริบทและผลดีผลเสียของความตกลง CPTPP เปลี่ยนไป ประกอบกับภาคประชาสังคมได้ขอให้มีการศึกษาความตกลง CPTPP อย่างละเอียดอีกครั้ง ดังนั้น จึงควรให้มีการจัดจ้างที่ปรึกษาโครงการศึกษา เรื่อง การเข้าร่วมความตกลง CPTPP เพื่อเป็นการต่อยอดจากผลการศึกษาที่ผ่านมา และพิจารณาถึงประโยชน์และผลกระทบอย่างรอบด้าน ตลอดจนศึกษาเตรียมการทำการเจรจา การรองรับปรับตัว และการจัดทำข้อเสนอแนะต่อระดับนโยบายเพื่อประกอบการพิจารณาเข้าร่วมความตกลง CPTPP อย่างเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์และสิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อประเมินประโยชน์ ผลกระทบ ความพร้อม และปัญหาอุปสรรคของไทย ในการเข้าร่วม CPTPP และจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับตัวและการเยียวยาผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วม CPTPP ของไทย ซึ่งจะช่วยประกอบการพิจารณาตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกความตกลง CPTPP

